

Sygn. akt III AUa 766/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 marca 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Anna Szczepaniak-Cicha (spr.)

Sędziowie: SSA Iwona Szybka

del. SSO Jacek Chrostek

Protokolant: Stażysta Weronika Skalska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 17 marca 2015 r. w Ł.

sprawy (...) **Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w D.** przy udziale zainteresowanych J. M., S. P., S. S.
przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T.**

o podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia

na skutek apelacji (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w D.

od wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim w części dotyczącej J. M. i S. P.

z dnia 20 marca 2014 r., sygn. akt: V U 1178/13,

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 766/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 11 lipca 2013 roku, numer (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. ustalił podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne: emerytalne i rentowe, chorobowe, wypadkowe oraz ubezpieczenie zdrowotne pracownika Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (...) w D. S. S. w miesiącu grudniu 2009r. Decyzją z dnia 11 lipca 2013 roku, numer (...), tenże ZUS ustalił podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia pracownika Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (...) w D. S. P. w następujących miesiącach: grudniu 2009r., kwietniu 2011r., kwietniu 2012r. Decyzją z dnia 11 lipca 2013 roku, numer (...), (...) Oddział w T. ustalił podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia pracownika Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (...) w D. J. M. w następujących miesiącach: grudniu 2009r., kwietniu 2011r., kwietniu 2012r. Organ rentowy uzasadnił, że płatnik składek w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne nie uwzględnił przychodów osiągniętych przez pracowników, w postaci finansowanych ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych bonów towarowych, świadczeń pieniężnych oraz paczek świątecznych. W latach 2009-2012 pracownicy składali oświadczenia o dochodach netto na jednego członka rodziny, ale mimo to otrzymali świadczenia z ZFŚS w jednakowych kwotach, w grudniu 2009r. były to bony towarowe, kwietniu i maju 2011r. - świadczenia pieniężne, a w kwietniu 2012r. paczki świąteczne o tej samej wartości. Przy przyznawaniu świadczeń socjalnych nie stosowano kryterium socjalnego z uwagi na niskie zarobki pracowników i nie różnicowano wysokości świadczeń pomiędzy pracownikami. Tym samym organ

rentowy uznał, że świadczenia realizowane były z naruszeniem ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, a to oznacza, że przyznane świadczenia nie mają charakteru socjalnego i stanowią przychód pracownika w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991r. o podatku dochodowym od osób fizycznych.

Płatnik składek odwołał się od powyższych decyzji wnosząc o ich uchylenie. Wskazał, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne oraz zdrowotne pracowników została ustalona prawidłowo, gdyż wartości wypłaconych pracownikom bonów towarowych, świadczeń pieniężnych i paczek towarowych z okazji świąt w latach 2009-2012r. zostały sfinansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne, a zgromadzonych w ramach ZFŚS, przez co podlegają one wyłączeniom z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne.

Organ rentowy domagał się oddalenia odwołań.

Postanowieniem z dnia 16 października 2013r. Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim na podstawie art. 219 k.p.c. połączył sprawy z odwołania płatnika od decyzji z dnia 11 lipca 2013r. o numerach: (...), (...), (...) do łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim wyrokiem z dnia 20 marca 2014r. oddalił odwołania (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w D. od trzech decyzji z dnia 11 lipca 2013r.

Sąd Okręgowy ustalił, że Spółka z o.o. (...) w D. jako pracodawca jest zobowiązana do odprowadzania składek z tytułu ubezpieczeń społecznych pracowników: emerytalnego, rentowych, chorobowego i wypadkowego oraz ubezpieczenia zdrowotnego. W latach 2009-2010 u płatnika obowiązywał Regulamin Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, uzgodniony ze związkami zawodowymi przez (...) Spółkę Akcyjną, z której nastąpiło przejście części pracowników przez (...) Spółkę z o.o. na podstawie art. 23¹ k.p. W Rozdziale III tego Regulaminu określone zostały cele, na które mogą być przeznaczone środki Funduszu, tj.:

1. dofinansowanie wczasów pracowniczych;
2. dopłaty do wypoczynku urlopowego organizowanego indywidualnie przez pracownika we własnym zakresie;
3. dofinansowanie wypoczynku dzieci pracowników;
4. finansowanie pomocy rzeczowej i finansowej przeznaczonej osobom znajdującym się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej lub losowej;
5. finansowanie bądź dofinansowanie wypoczynku w dni wolne od pracy organizowanego w formie turystyki grupowej;
6. organizowanie i finansowanie imprez kulturalno-rozrywkowych, sportowo-rekreacyjnych oraz zakupu biletów wstępu na takie imprezy;
7. organizowanie i finansowanie imprez okolicznościowych wraz z zakupem upominków z okazji Dnia Dziecka, Nowego Roku dla dzieci do lat 18, Dnia Kobiet oraz pożegnania pracowników odchodzących na emeryturę;

(Regulamin przewidywał także, że w okresie Nowego Roku dzieci pracowników otrzymują paczki ze słodyczami. Paczkę ze słodyczami otrzymuje każde dziecko, które przed 31 grudnia danego roku nie przekroczyło 18 lat, bez względu na to, czy u płatnika pracuje jeden czy oboje rodziców. Wartość upominków rzeczowych była określana na podstawie środków zaplanowanych na ten cel w rocznym planie wydatków).

8. przejazdów z wypoczynku na obszarze kraju;

9 pomocy na cele mieszkalne w postaci pożyczek;

Środkami ZFŚS administrował kierownik zakładu, zgodnie z zatwierdzonym przez siebie rocznym planem wydatków uzgodnionym z zakładowymi organizacjami związkowymi. Przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość

dopłat z ZFŚS było, stosownie do rozdziału V pkt 5 Regulaminu, uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu.

W dniu 31 marca 2011r. (...) Spółka z o.o. w D., reprezentowana przez Prezesa Zarządu D. S. wraz z zakładowymi organizacjami związkowymi działającymi w spółce, tj. - M.Z.Z (...) w (...) S.A. i (...) Sp. z o.o. w D. oraz M.O. (...) w (...) S.A. i (...) Sp. z o.o. w D. podpisała nowy Regulamin Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w (...) Spółce z o.o. w D.. Regulamin wszedł w życie w dniu 1 kwietnia 2011r.

Zgodnie z § 3 tego Regulaminu, środki Funduszu przeznacza się na finansowanie działalności socjalnej prowadzonej na rzecz pracowników i ich rodzin oraz byłych pracowników - emerytów, rencistów oraz ich rodzin. Jako jedyne kryterium uzależniające przyznanie oraz wysokość świadczeń z Funduszu wskazano sytuację materialną oraz życiową uprawnionych. Środki Funduszu niewykorzystane w danym roku kalendarzowym przechodzą na rok następny. Środkami Funduszu, gromadzonymi na odrębnym rachunku bankowym, administruje Prezes Zarządu, a organem wykonawczym jest D. Księgowości i Kadr. Wnioski o przyznanie świadczeń socjalnych składa się w D. Księgowości i Kadr. W myśl § 5 i 6 Regulaminu, przeznaczenie na określone rodzaje usług i świadczeń oraz zasady gospodarowania środkami Funduszu, a także warunki dofinansowania świadczeń socjalnych w danym roku kalendarzowym określa porozumienie zawarte pomiędzy Prezesem Zarządu a zakładowymi organizacjami związkowymi. Z kolei usługi i świadczenia socjalne organizuje D. Księgowości i Kadr.

Z dalszych ustaleń Sądu wynika, że w 2009r. (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w D. reprezentowana przez Prezesa D. S. wraz z zakładowymi organizacjami związkowymi reprezentowanymi przez E. P. oraz W. S. zawarła ustne porozumienie dotyczące zakresu pomocy świątecznej. W porozumieniu tym strony uzgodniły, że w 2009r. każdy pracownik otrzyma pomoc finansową z ZFŚS z okazji Świąt Bożego Narodzenia oraz Wielkanocnych w formie dwóch bonów towarowych o wartości 80 zł i 150 zł. Wszystkie bony towarowe zostały przyznane pracownikom w grudniu 2009r. z tym, że mogły zostać zrealizowane do marca 2010r. Pracodawca ani przedstawiciele związków zawodowych przed przyznaniem pomocy z Funduszu nie analizowali indywidualnej sytuacji materialno-rodzinnej pracowników, uznali bowiem, że z uwagi na niewielką wartość udzielonej pracownikom pomocy w 2009r. oraz niskie dochody wszystkich pracowników nie ma potrzeby jej dalszego różnicowania. Każdy pracownik płatnika w 2009r. otrzymał pomoc w takiej samej wysokości - bony towarowe o wartości 150 zł i 80zł. Także w 2009r. każde dziecko pracownika zatrudnionego u płatnika, które przed 31 grudnia nie przekroczyło 18 roku życia, otrzymało z okazji Nowego Roku jedną paczkę ze słodyczami o wartości 88,55 zł, bez względu na to, czy u płatnika pracował jeden z rodziców czy oboje. W dniu 21 kwietnia 2011r. (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w D. reprezentowana przez Prezesa D. S. wraz z zakładowymi organizacjami związkowymi reprezentowanymi przez T. M. oraz W. S. zawarła porozumienie w zakresie pomocy świątecznej. W porozumieniu tym ustalono, że z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych (...) Sp. z o.o. w D. zostaną przyznane świadczenia w postaci pomocy pieniężnej na Ś. Wielkanocne w 2011r. w wysokości 300 zł dla każdego pracownika. Również w 2011r. pracodawca ani przedstawiciele związków zawodowych przed przyznaniem pomocy z Funduszu nie analizowali indywidualnej sytuacji materialno-rodzinnej pracowników. Stwierdzili, że z uwagi na niewielką wartość udzielonej pracownikom pomocy w 2011r. oraz niskie dochody wszystkich pracowników nie ma potrzeby dalszego różnicowania sytuacji i wysokości świadczeń, dlatego każdy pracownik w 2011r. otrzymał od płatnika pomoc z Funduszu w takiej samej wysokości tj. gotówkę w kwocie 300 zł.

W dniu 3 stycznia 2012r. (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w D. reprezentowana przez Prezesa K. C. wraz z zakładowymi organizacjami związkowymi reprezentowanym przez T. M. oraz W. S. zawarła porozumienie w sprawie przeznaczenia i progów dochodowych pomocy z ZFŚS w 2012r. Strony porozumienia zgodnie postanowiły, że pozostałe na koncie Funduszu środki zostaną w 2012r. przeznaczone na pomoc rzeczowo-finansową dla pracowników i byłych pracowników. Strony postanowiły, że kwota bazowa tej pomocy zostanie określona odrębnie. Jednocześnie w porozumieniu tym strony ustaliły progi dochodowe, od których uzależniona została wysokość przyznanej pomocy w następujący sposób:

1) dochód na członka rodziny poniżej kwoty 1.300 zł brutto - wysokość pomocy 100 % kwoty bazowej;

2) dochód na członka rodziny od 1.301 zł do 3.000 zł brutto - wysokość pomocy 80 % kwoty bazowej;

3) dochód na członka rodziny powyżej kwoty 3.001 zł brutto - wysokość pomocy 60 % kwoty bazowej.

Ustalenie wysokości dochodu na członka rodziny uprawnionego do pomocy nastąpić miało w oparciu o oświadczenie składane na formularzu według wzoru stanowiącego załącznik nr 1 do porozumienia (§ 1 ust. 3).

W dniu 5 stycznia 2012r. (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w D. reprezentowana przez Prezesa K. C. wraz z zakładowymi organizacjami związkowymi reprezentowanymi przez T. M. oraz W. S. zawarła kolejne porozumienie dotyczące ZFŚS. Strony porozumienia zgodnie postanowiły, że pozostałe na koncie Funduszu środki zostaną w 2012r. przeznaczone na pomoc rzeczowo-finansową dla pracowników w formie świadczenia pieniężnego albo rzeczowego (paczka), dwa razy w roku przed Ś. Wielkanocnymi i Świątami Bożego Narodzenia, każdorazowo w wysokości równowartości kwoty 133 zł każde świadczenie. W 2012r. na podstawie zawartego porozumienia każdy pracownik płatnika otrzymał paczkę świąteczną o jednakowej wartości 133 zł. Pracodawca oraz przedstawiciele związków zawodowych przed przyznaniem pomocy z ZFŚS w 2012r. nie analizowali indywidualnej sytuacji materialno-rodzinnej pracowników, w szczególności nie ustalali, czy pomoc została przyznana zgodnie z progami dochodowymi, wynikającymi z porozumienia z dnia 3 stycznia 2012r. Stwierdzili, że z uwagi na niewielką wartość udzielonej pracownikom pomocy w 2012r. oraz niskie dochody wszystkich pracowników nie ma potrzeby jej dalszego różnicowania, dlatego też postanowili, że każdy pracownik w 2012r. otrzyma paczkę towarową o takiej samej wartości.

Sąd Okręgowy ustalił, że S. S. był zatrudniony w Spółce z o.o. (...) w D. od 2009r. do 2011r. jako nastawiacz maszyn. W spornym okresie prowadził sam gospodarstwo domowe, jego żona zmarła, nie posiadał żadnej nieruchomości rolnej. Zarobki zainteresowanego kształtowały się na poziomie 1.300 zł (1.524,40 zł brutto). S. S. z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych otrzymał w grudniu 2009r. dofinansowanie w kwocie 230 zł. Zainteresowany S. P. w Spółce z o.o. (...) w D. był zatrudniony od kwietnia 2009r. do listopada 2013r. jako tokarz-frezier. W spornym okresie S. P. był bezdzietnym kawalerem, mieszkał razem z matką, nikogo nie miał na utrzymaniu. Zainteresowany był i jest nadal właścicielem gospodarstwa rolnego o powierzchni 2 ha, ale nie uzyskuje z niego żadnego dochodu. W czasie zatrudnienia jego wynagrodzenie oscylowało w granicach 1.400 - 1.500 zł netto. S. P. otrzymał następujące świadczenia z ZFŚS: w grudniu 2009r. dwa bony towarowe na kwotę 150 zł i 80 zł, w kwietniu 2011r. gotówkę w kwocie 300 zł, w kwietniu 2012r. paczkę towarową świąteczną o wartości 113,07 zł. Zainteresowany J. M. w Spółce z o.o. (...) w D. był zatrudniony od 2009r. do 2013r. jako szlifierz maszynowy. Zainteresowany w spornym okresie miał na utrzymaniu bezrobotną żonę oraz dwójkę uczących się dzieci. Za miesiąc grudzień 2009 roku, zainteresowany J. M. otrzymywał wynagrodzenie oscylujące w granicach 1300-1400 zł. J. M. pobrał z ZFŚS następujące świadczenia: w grudniu 2009r. dwa bony towarowe na kwotę 150 zł i 80 zł, w kwietniu 2011r. gotówkę w kwocie 300 zł, w kwietniu 2012r. paczkę towarową świąteczną o wartości 113,11 zł.

Za lata objęte sporem płatnik składek nie naliczył swym pracownikom, w tym zainteresowanym, składek od wartości świadczeń przyznanych i wypłaconych z ZFŚS.

W okresie od 11 marca 2013r. do 10 kwietnia 2013r. organ rentowy przeprowadził u płatnika kontrolę, która wykazała, że w latach 2009-2012 pracownicy co prawda składali oświadczenia o dochodach netto na jednego członka rodziny, ale mimo to otrzymali świadczenia z ZFŚS w jednakowej wysokości. Przy przyznawaniu świadczeń socjalnych nie stosowano kryterium socjalnego z uwagi na niskie zarobki pracowników i nie różnicowano wysokości świadczeń pomiędzy pracownikami. Zakład Ubezpieczeń Społecznych stwierdził w zaskarżonych decyzjach, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne ubezpieczonych wyniosła: w stosunku do S. S.: w grudniu 2009r. - ubezpieczenie społeczne: 2.342,88 zł, ubezpieczenie zdrowotne: 2.021,67 zł; w stosunku do S. P.: w grudniu 2009r. - ubezpieczenie społeczne: 2.374,21 zł, ubezpieczenie zdrowotne: 2.048,71 zł, w kwietniu 2011r. - ubezpieczenie społeczne: 2.956,39 zł, ubezpieczenie zdrowotne: 2.551,89 zł, w kwietniu 2012r. - ubezpieczenie społeczne: 2.292,14 zł, ubezpieczenie zdrowotne: 1.977,89 zł, w stosunku do J. M.: w grudniu 2009r. - ubezpieczenie społeczne: 2.527,67 zł, ubezpieczenie zdrowotne: 2.181,12 zł, w kwietniu 2011r. - ubezpieczenie społeczne: 300,00

zł, ubezpieczenie zdrowotne: 258,87 zł, w kwietniu 2012 r. - ubezpieczenie społeczne: 2.139,01 zł, ubezpieczenie zdrowotne: 1.845,74 zł.

Sąd podkreślił, że płatnik nie kwestionował rachunkowych wyliczeń podstaw wymiaru składek ustalonych przez ZUS, podważał samą zasadę wliczania spornych świadczeń do podstawy wymiaru składek. Odwołania płatnika składek Sąd Okręgowy uznał za bezzasadne na gruncie art. 18 ust. 1 w związku z art. 20 a ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Zgodnie z tą regulacją, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi przychód, o jakim mowa w art. 4 pkt 9 i pkt 10. Stosownie do punktu 9 art. 4, użyte w ustawie określenie przychód oznacza przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu m.in. zatrudnienia w ramach stosunku pracy. Zgodnie zaś z art. 81 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne pracowników stosuje się przepisy określające podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe tych osób. W świetle art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991r. o podatku dochodowym od osób fizycznych za przychody ze stosunku służbowego, stosunku pracy, pracy nakładczej oraz spółdzielczego stosunku pracy uważa się wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń. Treść art. 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych prowadzi do wniosku, że wartość bonów towarowych, środków pieniężnych oraz paczek towarowych, które pracownicy płatnika uzyskali w latach 2009 - 2012 z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych stanowi przychód tych pracowników. Zważyć przy tym należy, że niektóre przychody są zwolnione z podstawy wymiaru składek, enumeratywny katalog takich przychodów zawiera rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18.12.1998r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. I tak, zgodnie z treścią § 2 ust. 1 pkt 19 tego rozporządzenia, podstawy wymiaru składek nie stanowią, świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Zważywszy, że przepis § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia ma charakter wyjątku od ogólnej zasady podlegania obowiązkowi składkowemu każdego przychodu, to na skarżącym spoczywał ciężar dowodu, że wydawane i wypłacane pracownikom świadczenia mieściły się w granicach pomocy finansowej, czemu płatnik w procesie nie podołał. Sąd Okręgowy wskazał dalej na treść art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 4 marca 1994r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, który definiuje działalność socjalną. Odwołujący się w latach 2009-2012r. przyznał z (...) wszystkim pracownikom takie same świadczenia socjalne z okazji Świąt Bożego Narodzenia oraz Ś. Wielkanocnych. Zostały one wypłacone przez płatnika ze środków przeznaczonych na cele socjalne i mieściły się w ramach szeroko pojętej działalności socjalnej. Niemniej zakwalifikowanie danego świadczenia, jako mieszczącego się w ustawowej definicji działalności socjalnej nie oznacza automatycznie, że wypłacone świadczenie spełnia cele socjalne. O tym decyduje realizacja treści art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Z treści tego przepisu wynika zaś, że przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu. Wprawdzie zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu, w myśl ustępu 2 art. 8 ustawy, określa pracodawca w regulaminie, ale musi przy tym bezwzględnie uwzględnić wymogi ust. 1 art. 8 ustawy. Pracodawca nie może zatem ustalić zasad i warunków korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu według dowolnie wybranych przez siebie kryteriów, z pominięciem naczelnej zasady wyrażonej w art. 8 ust. 1 ustawy, że przyznawanie tych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu zależy od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z ZFŚS. Oznacza to, że obowiązujący u danego pracodawcy regulamin, który szczegółowo określa zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu, nie powinien być sprzeczny z treścią ust. 1 art. 8 ustawy, co oznacza że nie może przyznawać ulgowych usług i świadczeń oraz dopłat z Funduszu w oderwaniu od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu (tzw. kryterium socjalne). O tym zatem, czy dane świadczenie spełnia kryterium socjalne nie decyduje wyłącznie to, czy świadczenie jest finansowane ze środków Funduszu oraz jego cel (pomoc pracownikom), jak chce skarżący, ale przede wszystkim to, czy zostało ono uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu.

U płatnika w okresie spornym obowiązywały dwa regulaminy, określające cele, na które mogą być przeznaczone środki z Funduszu oraz wskazujące jako kryterium podziału środków sytuację materialną oraz życiową uprawnionych.

Z zeznań świadków W. S., T. M. oraz reprezentującego stronę Prezesa Zarządu K. C. jednoznacznie wynika, że pracodawca przyznając sporne świadczenia w latach 2009-2012 w ogóle nie analizował indywidualnej sytuacji każdego pracownika. Płatnik swoją decyzję o przyznaniu wszystkim pracownikom spornych świadczeń w jednakowej wysokości podejmował w oparciu o stosunkowo niskie dochody wszystkich pracowników. Sąd Okręgowy podkreślił, że sytuacja materialna, dotycząca posiadanych zasobów majątkowych i uzyskiwanych dochodów sprowadza się nie tylko do ustalenia wysokości wynagrodzenia pracownika, ale dotyczy wszystkich osób, z którymi pracownik ten prowadzi wspólne gospodarstwo domowe. Sytuacja życiowa ma z natury rzeczy charakter zmienny i może ulegać w pewnych okresach życia danego człowieka pogorszeniu, np. w związku z chorobą, śmiercią członka rodziny, utratą mieszkania, utratą pracy. Sytuacja rodzinna to przede wszystkim liczba członków rodziny, z którymi pracownik prowadzi wspólne gospodarstwo domowe, a ta u poszczególnych pracowników była różna. Dopiero te wszystkie informacje pozwalają w prawidłowy sposób ustalić kryterium socjalne, którym winien kierować się płatnik dokonując dystrybucji spornych świadczeń z funduszu socjalnego. Mimo że miesięczne dochody zainteresowanych przypadające na jednego członka ich rodziny oraz ilość członków rodziny były różne, otrzymali taką samą pomoc finansową z okazji z ZFŚS. Wynika stąd że udzielenie świadczeń nie zależało od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu, a zatem nie wiązało się z zastosowaniem przez płatnika kryterium socjalnego.

Sąd Okręgowy akceptując odniósł się do stanowiska Sądu Najwyższego wyrażonego w wyroku z dnia 23 października 2008r., II PK 74/2008, iż przepis art. 8 ust. 1 ustawy, określający zasady przyznawania usług i świadczeń, nie odnosi się do całości działalności socjalnej w rozumieniu art. 2 pkt 1 tej ustawy. Według jego jednoznacznego brzmienia dotyczy on wyłącznie przyznawania ulgowych usług i świadczeń, co zostało uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania ze środków Funduszu. Prowadzi to do wniosku, że regulaminy zakładowych świadczeń mogą przewidywać wydatkowanie środków Funduszu na inne, niż ulgowe cele, mieszczące się w ramach działalności socjalnej oraz ustalać inne, niż kryterium socjalne, zasady korzystania z tych świadczeń. Jednakże przyznane pracownikom płatnika w spornym okresie świadczenia w postaci bonów towarowych i gotówki były świadczeniami ulgowymi w rozumieniu art. 8 ust. 1 ustawy o ZFŚS. Pracownicy poczynili oszczędności we własnych wydatkach świątecznych o wartość tych świadczeń. A skoro tak, to płatnik nie mógł dokonać podziału środków z Funduszu na działalność socjalną w postaci ulgowych świadczeń świątecznych oraz przyznać tych świadczeń poszczególnym uprawnionym pracownikom w oderwaniu od kryterium socjalnego, o którym mowa w art. 8 ust. 1 ustawy. Dalej Sąd podkreślił, że obowiązujący u płatnika w latach 2011-2012 regulamin nie przewidywał innych zasad rozdziału środków z Funduszu, niż w oparciu o kryterium socjalne. Natomiast regulamin obowiązujący w latach 2009-2010 w ogóle nie zawierał regulacji dotyczącej pomocy rzeczowej lub finansowej dla pracowników w okresie świątecznym, za wyjątkiem zakupu upominków z okazji Nowego Roku dla dzieci, co zostało przez pracodawcę zrealizowane w 2009r. Organ rentowy nie powiększył podstawy wymiaru składek o wartość otrzymanych przez dzieci pracowników paczek. Odmiennie natomiast przedstawia się kwestia dwóch bonów towarowych wydanych przez płatnika w 2009r. na rzecz wszystkich pracowników w okresie świątecznym o wartości 150 zł i 80 zł. Regulamin takich świadczeń nie przewidywał. Ponieważ jednak z Funduszu mogą być finansowane te rodzaje działalności socjalnej, które są objęte ustawową definicją pojęcia „działalność socjalna”, sformułowaną w art. 2 pkt 1 ustawy o ZFŚS, a w ramach tej definicji mieści się także udzielanie pomocy materialnej, dopuszczalne było, mimo nieokreślenia tych świadczeń w regulaminie, przyznanie przez płatnika swym pracownikom bonów towarowych w 2009r. Jednakże bony te, podobnie jak wypłacona w 2011r. gotówka w kwocie 300 zł oraz paczki towarowe w 2012r., należy uznać za świadczenia ulgowe w rozumieniu art. 8 ust. 1 ustawy, co oznacza, że wielkość udzielonej w ten sposób pomocy socjalnej powinna być zróżnicowana w oparciu o kryterium socjalne. Jeżeli zatem wszyscy pracownicy otrzymali bony o jednakowej wartości to należy uznać, że jest to dodatkowe świadczenie ze stosunku pracy, nie zaś ulgowe świadczenie z Funduszu.

Wypłata bonów towarowych nie mająca charakteru socjalnego jest przychodem pracownika w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy z 26 lipca 1991r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, który to przychód stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne. W całym spornym okresie płatnik, choć wymagał od pracowników złożenia oświadczeń, nie analizował ich indywidualnej sytuacji życiowej przed dystrybucją świadczeń i przyznawał je w takiej samej wysokości na rzecz wszystkich. Samo posiadanie wiedzy na temat sytuacji osobistej pracowników

nie oznacza, iż wypłacone tym pracownikom świadczenia spełniały kryteria socjalne, skoro pracodawca wypłacił świadczenia w takiej samej wysokości. Tymczasem położenie pracowników nie było takie samo, co wynika z analizy sytuacji zainteresowanych, która nie była nawet podobna. Z kolei w 2012r. sytuacja pracowników płatnika nie uprawniała wszystkich do otrzymania pomocy w wysokości 100% kwoty bazowej, gdyż nie u wszystkich dochód na jednego członka rodziny był niższy od kwoty 1.300 zł brutto. Różna sytuacja pracowników powinna prowadzić do zróżnicowania świadczeń socjalnych przysługujących im z Funduszu, a pomoc z Funduszu powinni uzyskiwać przede wszystkim ci pracownicy, których sytuacja socjalna była najgorsza. Fundusz Świadczeń Socjalnych jest instytucją prawną, która łagodzić ma różnice w poziomie życia pracowników i ich rodzin, jest on wyrazem funkcji społecznej zakładu pracy, a adresatami pomocy mają być zwłaszcza rodziny o najniższych dochodach. Przyznanie więc przez płatnika składek spornych świadczeń bez indywidualnej analizy sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracowników odbyło się z naruszeniem regulaminu oraz art. 8 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Nie zmienia tego okoliczność, że przyznanie świadczeń odbyło się za wiedzą i zgodą związków zawodowych. Płatnik składek administrując funduszem socjalnym, nie może tego czynić z pominięciem ustawy i w konsekwencji przez swoje działania uszczuplać zasoby zakładowego Funduszu, nawet jeśli odbyłoby się to przy pełnej aprobacie przedstawicieli związków zawodowych.

Sąd Okręgowy przywołał wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2009r., I UK 121/2009, (OSNP 2011 nr 9-10, poz. 133), w którym stwierdzono, że zasada wyrażona w art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych w zakresie, w jakim wymaga zastosowania kryterium socjalnego indywidualnie do każdego z uprawnionych, nie doznaje żadnych wyjątków.

Naruszenie przez Spółkę z o.o. (...) kryterium socjalnego przy przyznawaniu świadczeń ulgowych finansowanych z Funduszu legło u podstaw ustalenia przez organ rentowy nowej, wyższej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne oraz ubezpieczenie zdrowotne, przez wliczenie do niej świadczeń socjalnych wypłaconych zainteresowanym przez płatnika w okresach świątecznych w latach 2009 - 2012. Od konieczności opłacania składek na ubezpieczenia zwolnione są tylko takie wypłaty z ZFŚS, których dokonano z zastosowaniem kryterium socjalnego. Ponieważ przyznanie spornych świadczeń u płatnika nie wiązało się z zastosowaniem kryterium socjalnego z art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, zasadnie organ rentowy przyjął, że świadczenia te stanowią dodatkowe wynagrodzenie pracowników, czyli przychód w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, który to przychód stanowi podstawę wymiaru składek w myśl art. 18 ust. 1 ustawy systemowej w związku z § 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej dnia 18 grudnia 1998r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Wobec zatem braku podstaw do uwzględnienia odwołań, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

W apelacji skierowanej przeciwko rozstrzygnięciu w części dotyczącej J. M. i S. P. płatnik składek (...) Spółka z o.o. w D. sformułował zarzuty naruszenia prawa materialnego, tj.:

- art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 4 marca 1994r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych przez uznanie, że świadczenia przyznawane w spornym okresie (świadczenie pieniężne w kwietniu 2011r. i paczki świąteczne w kwietniu 2012r.) były świadczeniami ulgowymi;

- § 3 ust. 2 i § 5 Regulaminu ZFŚS w (...) Spółce z o.o. w D. z dnia 31 marca 2011r. przez uznanie, że Regulamin ten dopuszczał wyłącznie przyznawanie świadczeń ulgowych;

- art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 4 marca 1994r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych w związku z § 5 ust. 1 i 6 Regulaminu ZFŚS w (...) Spółce z o.o. w D. z dnia 31 marca 2011r. przez uznanie, że świadczenia przyznawane w spornym okresie (świadczenie pieniężne w kwietniu 2011r. i paczki rzeczowe w kwietniu 2012r.) były udzielane niezgodnie z tym Regulaminem ZFŚS.

W świetle powyższych zarzutów apelujący wniósł o zmianę wyroku i zmianę zaskarżonych decyzji przez ich uchylenie w części dotyczącej decyzji z dnia 11 lipca 2013r., nr (...), za okres kwiecień 2011r. i kwiecień 2012r., jak też decyzji z

dnia 11 lipca 2013r., nr (...), za okres kwiecień 2011r. i kwiecień 2012r., ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

W uzasadnieniu skarżący zanegował stanowisko Sądu Okręgowego, że sporne świadczenia były wypłacane sprzecznie z ustawą i regulaminem, skoro Regulamin ZFŚS w (...) Spółce z o.o. w D. w żadnym zapisie nie normuje, że wszystkie świadczenia należy przyznawać w oparciu o kryterium socjalne, natomiast § 3 ust. 2 przewiduje, że jeśli stosuje się kryteria różnicujące, to jedynym jest sytuacja materialna oraz życiowa uprawnionych, a to oznacza, że nie można stosować innych kryteriów. Nadto coroczne porozumienia pomiędzy pracodawcą i związkami zawodowymi precyzowały zapisy regulaminowe co do rodzaju świadczeń i warunków dofinansowania, zatem decyzja była każdorazowo podejmowana przez partnerów społecznych i taka praktyka nie może uznana za sprzeczną z ustawą. Nie można się także zgodzić z interpretacją pojęcia „świadczenia ulgowe”, gdyż w przypadku uznania jej za słuszną każde świadczenie z Funduszu np. udział w imprezie okolicznościowej, byłoby źródłem oszczędności pracowników we własnych wydatkach. Apelujący podniósł przy tym, że gdyby ustawodawca chciał, aby wszystkie świadczenia z (...) były przyznawane w oparciu o kryterium socjalne, to uczyniłby to przedmiotem wyraźnego zapisu w art. 8 ust. 1 ustawy, który ma jednak inne brzmienie.

Sąd Apelacyjny w Łodzi zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna i podlega oddaleniu.

Kontrola instancyjna zaskarżonego rozstrzygnięcia prowadzi do akceptacji ustaleń dokonanych przez Sąd pierwszej instancji oraz uznania, iż z przeprowadzonej analizy prawnej Sąd Okręgowy wywiódł prawidłowy wniosek o braku podstaw do uwzględnienia odwołań płatnika. Rozważania prawne Sąd pierwszej instancji poczynił starannie i wnikliwie, z szerokim przywołaniem zapatrywań judykatury, toteż Sąd Apelacyjny przytoczył je niemal w całości, albowiem akceptuje je bez potrzeby powielania, a dokonane ustalenia przejmując jako własne. Nadto płatnik składek nie sformułował w apelacji zarzutu naruszenia jakiegokolwiek normy prawa procesowego. Przypomnieć należy, że sąd drugiej instancji jest związany zarzutami naruszenia prawa procesowego - art. 378 § 1 k.p.c. (uchwała 7s. Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008r., III CZP 49/07, OSNC 2008 nr 6, poz. 55), a to oznacza, że sąd ten nie bada i nie rozważa innych możliwości naruszeń prawa procesowego przez sąd pierwszej instancji, mając wszak obowiązek odniesienia się do wszystkich zarzutów podniesionych w apelacji (zob. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lipca 2008r., II PK 7/08, OSNCP 2009 nr 21-22, poz. 283). Tylko nieważność postępowania sąd drugiej instancji bierze pod uwagę w granicach zaskarżenia z urzędu. Innymi słowy (nie stwierdzając naruszeń proceduralnych skutkujących nieważnością postępowania), brak w apelacji płatnika jakichkolwiek zarzutów obrazy prawa procesowego prowadzi do przyjęcia, że podstawa faktyczna rozstrzygnięcia ustalona została prawidłowo.

W rozpatrywanej sprawie spór przed Sądem drugiej instancji, wyznaczony zakresem zaskarżenia, zogniskował się wokół oceny prawnej, czy świadczenia przyznane pracownikom S. P. i J. M. w kwietniu 2011r. oraz w kwietniu 2012r. przez (...) Spółkę ograniczoną odpowiedzialnością w D. miały charakter świadczeń socjalnych w rozumieniu art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 4 marca 1994r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (t.j. Dz.U. z 2015r., poz. 111). Kwestia ta ma bowiem decydujące znaczenie dla właściwego określenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne tych pracowników, podlegających - z mocy art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2015r., poz. 121) - ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym i z mocy art. 11 pkt 1 i art. 12 pkt 1 tej ustawy - ubezpieczeniom chorobowemu i wypadkowemu, jak też podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne na podstawie art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz.U. z 2008r., Nr 164, poz. 1027, ze zm.). Organ rentowy ustalił nową, wyższą podstawę wymiaru tych składek wliczając do niej świadczenia przyznane zainteresowanym S. P. i J. M. w kwietniu 2011r. w kwotach po 300 zł (gotówka) oraz w kwietniu 2012r. w po 113 zł (paczki towarowe świąteczne).

Jak trafnie wskazał Sąd Okręgowy, w myśl art. 18 ust. 1 w związku z art. 20 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi przychód, o jakim mowa w art. 4 pkt 9 i pkt 10 tej

ustawy. Stosownie do punktu 9 art. 4, użyte w ustawie określenie przychód oznacza przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z wymienionych tam tytułów, w tym z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy. Zgodnie zaś z art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (t.j. Dz.U. z 2012r., poz. 361 ze zm.) za przychody m.in. ze stosunku pracy uważa się wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń, czyli wartość bonów towarowych, paczek towarowych uzyskanych od pracodawcy oraz świadczenia pieniężne są przychodem pracownika w rozumieniu art. 12 powołanej ustawy. Pracodawca przewidział jednak wyłączenia niektórych przychodów z podstawy wymiaru składek, określone w przepisach rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz.U. Nr 161, poz. 1106). Wynikający z tego rozporządzenia katalog przychodów nie stanowiących podstawy wymiaru składek jest zbiorem zamkniętym. Według § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia, nie stanowią podstawy wymiaru składek świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach ZFŚS.

Zasady tworzenia zakładowego funduszu świadczeń socjalnych oraz dysponowania nim uregulowane zostały ustawą z dnia 4 marca 1994r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. W myśl art. 2 ust. 1 tej ustawy, działalnością socjalną są usługi świadczone przez pracodawcę na rzecz różnych form wypoczynku, działalność kulturalno-oświatowa, sportowo-rekreacyjna, udzielanie pomocy materialno-rzeczowej lub finansowej oraz zwrotnej i bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe w warunkach określonych ustawą. Zgodnie zaś z art. 8 ust. 1 ustawy, przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu (kryterium socjalne). Jest oczywiste, że z Funduszu mogą być finansowane wyłącznie te rodzaje działalności socjalnej, które mieszczą się w definicji działalności socjalnej. To pracodawca gospodaruje Funduszem, dokonuje dystrybucji środków na poszczególne rodzaje działalności, przyznaje świadczenia na zasadach określonych w regulaminie. Nie każde świadczenie finansowane z Funduszu jest przychodem pracownika, gdyż w pojęciu działalności socjalnej mieszczą się również takie formy, które nie kreują przysporzenia majątkowego po stronie pracownika, nadającego się do obciążenia daniną publiczną. Dotyczy to imprez sportowych, kulturalnych, wycieczek, organizowania różnych innych form rekreacji masowej. Wydatkowanie przez pracodawcę środków na takie formy działalności socjalnej może następować według kryteriów objętych swobodą ich stanowienia. Odmiennie natomiast kształtuje się dopuszczalność kształtowania kryteriów w przypadku ulgowych świadczeń i usług, gdyż taki przydział wymaga respektowania kryterium socjalnego. Innymi słowy, kryterium socjalne, o którym mowa w art. 8 ust. 1 ustawy odnosi się jedynie do przyznawania ulgowych świadczeń i usług, a nie dotyczy innych świadczeń i usług, o których stanowi art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 4 marca 1994r. Na tym dualizmie zasadza się konstrukcja zaskarżenia. Apelujący twierdzi bowiem, że świadczenia przyznane pracownikom w postaci bonów w kwietniu 2011r. oraz paczek towarowych w kwietniu 2012r. nie były świadczeniami ulgowymi w rozumieniu art. 8 ust. 1 ustawy, a Regulamin ZFŚS w (...) Spółce z o.o. w D. dopuszczał przyznawanie nie tylko świadczeń ulgowych. Sąd drugiej instancji stanowiska tego nie podziela.

Niesporne jest obowiązywanie u płatnika Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych z dnia 1 kwietnia 2011r. W Regulaminie tym postanowiono, że środki Funduszu służą finansowaniu działalności socjalnej prowadzonej na rzecz pracowników i ich rodzin oraz byłych pracowników i ich rodzin (§ 3 pkt 1), a jedynym kryterium, od którego uzależnia się przyznanie oraz wysokość świadczeń jest sytuacja materialna i życiowa uprawnionych (§ 3 pkt 2). Z kolei w § 5 i 6 Regulaminu przewidziano, że przeznaczenie Funduszu na określone rodzaje usług i świadczeń oraz zasady gospodarowania środkami w danym roku kalendarzowym określa porozumienie zawarte pomiędzy Prezesem Zarządu a zakładowymi organizacjami związkowymi. Regulamin z dnia 1 kwietnia 2011r. nie jest zatem sprzeczny ustawą o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, a w szczególności z jej art. 8 ust. 1, gdyż uzależnia przyznawanie świadczeń od sytuacji materialnej i życiowej uprawnionych, a więc od kryterium socjalnego.

Nie jest jasne z jakich względów apelujący uważa, że bony świąteczne i paczki towarowe nie były świadczeniami ulgowymi, lecz innymi, do których kryterium socjalne nie powinno być stosowane. Sąd Okręgowy poczynił trafne rozważania w przedmiocie „ulgowości” spornych świadczeń, zaś skarżący nie przedstawił żadnych racjonalnych

argumentów przemawiających za innym charakterem owych świadczeń. Prawidłowe odczytanie stanowiska Sądu Najwyższego, wyrażonego w uzasadnieniu wyroku z dnia 23 października 2008r., II PK 74/08 (OSNP 2010 nr 7-8, poz. 88), na który to judykat płatnik powoływał się już w postępowaniu pierwszoinstancyjnym, prowadzi do wniosku, że działalność socjalna pracodawcy nie ogranicza się tylko do udzielania ulgowych usług i świadczeń, pracodawca może bowiem zaspokajać w ramach tej działalności zbiorowe potrzeby zatrudnionych przez organizowanie imprez typu wycieczki, pikniki, spotkania integracyjne. Taki przejaw aktywności socjalnej dla realizacji celu rekreacji i wypoczynku pracowników mieści się w pojęciu działalności socjalnej pracodawcy określonej w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 4 marca 1994r., ale przy organizowaniu zbiorowych imprez nie ma cechy „przyznawania ulgowych usług i świadczeń”. Uzależnianie udziału pracowników w imprezach zbiorowych od kryterium socjalnego byłoby sprzeczne z celem takiej formy działalności socjalnej. Sąd Apelacyjny pogląd ten w pełni akceptuje stojąc na stanowisku, że wręcz pożądane jest obejmowanie materią regulaminową zasady powszechnej dostępności do innych świadczeń, niż ulgowe, na równym poziomie dla wszystkich uprawnionych.

Podkreślenia przy tym wymaga, że najistotniejszym wyznacznikiem „ulgowego” charakteru świadczeń i usług z Funduszu jest ich indywidualnie określony adresat. Jeśli więc w ramach imprezy ogólnej pracodawca przydzieli na rzecz uczestników jakieś dodatkowe świadczenia np. dofinansowanie do biletów, to powinno ono zostać uzależnione od kryterium socjalnego, jako świadczenie ulgowe, a więc wysokość dopłaty powinna uwzględniać sytuację życiową, rodzinną i materialną każdego uprawnionego. Apelujący zdaje się istoty owej „ulgowości” świadczeń i usług nie dostrzegać, mylnie twierdząc, że świadczenia pieniężne przyznane zainteresowanym w kwietniu 2011r. oraz paczki rzeczowe w kwietniu 2012r. nie były świadczeniami ulgowymi, toteż pracodawca nie musiał stosować kryterium socjalnego. Były to świadczenia adresowane do indywidualnych adresatów w ramach działalności socjalnej pracodawcy, zatem powinny być przydzielane po zbadaniu przez pracodawcę położenia socjalnego poszczególnych pracowników, a ich wysokość zróżnicowana stosownie do dysproporcji w tym położeniu.

Zważyć trzeba, że Regulamin ZFŚS w (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w D. od 2011r. nie określał, w jaki sposób pracodawca ma ustalać sytuację życiową i materialną osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu. Brak jest w Regulaminie z 2011r. jakichkolwiek reguł odnoszących się do sposobu ustalania przez pracodawcę sytuacji socjalnej, tj. życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej. Brak ten nie oznacza, że pracodawca był zwolniony od dokonania owych ustaleń. Jak słusznie zważył Sąd a quo, Fundusz świadczeń socjalnych jest instytucją prawną, która ma łagodzić różnice w poziomie życia pracowników i ich rodzin. Jest on wyrazem funkcji społecznej zakładu pracy, zaś jego adresatami są przede wszystkim osoby o najniższych dochodach. Przepis art. 8 ust. 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych wymaga, by pracodawca w regulaminie, w uzgodnieniu ze związkami zawodowymi, ustalił warunki korzystania przez osoby uprawnione z usług i świadczeń finansowanych z funduszu, ale treść art. 8 ust. 1 ustawy nie pozostawia wątpliwości, że pracodawca nie może ustalić tych warunków z pominięciem zasady, że przyznawanie ulgowych świadczeń oraz wysokość dopłat uzależnia się wyłącznie od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu. Oznacza to, że wykluczone jest przyznawanie ulgowych usług i świadczeń z Funduszu ogółowi zatrudnionych w tej samej wysokości, według zasady każdemu po równo. Z punktu widzenia doświadczenia życiowego jest przy tym mało prawdopodobne, by dwie osoby uprawnione pozostawały w jednakowej sytuacji materialnej, życiowej i rodzinnej, a tylko taka pozwalałaby na przyznanie świadczeń w tej samej wysokości. Tym bardziej więc możliwość taką należy wyłączyć, gdy uprawnionymi jest kilka, kilkanaście czy kilkadziesiąt osób (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 sierpnia 2001r., I PKN 597/00, OSNP 2003 nr 14, poz. 331). W kontekście powyższych rozważań zupełnie chybione są wywody apelującego, jakoby błędnie Sąd Okręgowy przyjął, że środki z Funduszu zostały rozdysponowane sprzecznie z Regulaminem ZFŚS, skoro Regulamin ów nie określał sposobu rozdziału środków, a coroczne porozumienia pomiędzy pracodawcą a związkami zawodowymi precyzowały rodzaje świadczeń, jak i warunki dofinansowania. Ustawa o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych nie określa, w jaki sposób pracodawca ma ustalić położenie życiowe, rodzinne i materialne osoby uprawnionej do korzystania z tego Funduszu, co uzasadnia stwierdzenie, że pracodawca ma swobodę w wyborze kryteriów, na podstawie których sytuację pracowników ustali. Pracodawca ma także swobodę w doborze instrumentów, przy pomocy których ustali położenie socjalne osób uprawnionych. Może corocznie, w porozumieniu z partnerem związkowym, ustalać inny sposób badania sytuacji uprawnionych. Rzecz jednak w tym, że apelujący

pracodawca, choć przyjmował oświadczenia o sytuacji pracowników, nie dokonywał rozdziału świadczeń ulgowych stosownie do istniejących różnic w położeniu pracowników i ich rodzin, tylko według zasady wszystkim po równo, a więc w istocie sprzecznie z ustawą i obowiązującym u niego Regulaminem ZFŚS, który przewidywał kryterium socjalne. W tych okolicznościach prawidłowe jest przyjęcie przez Sąd pierwszej instancji, że sporne świadczenia zostały wypłacone wprawdzie z Funduszu, lecz nie na warunkach wynikających z ustawy i § 3 Regulaminu ZFŚS, a więc nie mogą one zostać uznane za świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w rozumieniu § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998r. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2012r., I UK 140/12, opubl. L.). Wypłata gotówki, talonów, bonów towarowych i itp., nie mająca charakteru socjalnego jest przychodem pracownika w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, który to przychód stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne. Jest to przychód ze stosunku pracy. Przyznane pracownikom spółki (...) w 2011r. i 2012r. świadczenia nie zostały zróżnicowane stosowanie od ich sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej, co spowodowało, że świadczenia te trzeba zakwalifikować jako świadczenia dodatkowe pracodawcy, a nie świadczenia z funduszu świadczeń socjalnych, ze wszystkimi tego konsekwencjami prawnymi wobec pracowników i płatnika składek.

Źródło finansowania nie kreuje charakteru prawnego świadczeń, jeśli nie są one przyznane w ramach obowiązującej procedury. Przyznanie świadczeń bez rzeczywistego zastosowania kryterium socjalnego oznacza naruszenie przez pracodawcę Regulaminu ZFŚS, a tym samym art. 8 ust. 1 i ust. 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Takiego naruszenia dopuścił się płatnik z przyczyn szeroko wyżej omówionych, toteż apelacyjne zarzuty obraży art. 8 ust. 1 i 2 ustawy oraz postanowień Regulaminu ZFŚS obowiązującego w (...) Spółce z o.o. w D., należy uznać za całkowicie chybione.

Mając na względzie bezzasadność zaskarżenia Sąd drugiej instancji apelację płatnika oddalił, z mocy art. 385 k.p.c.

Przewodnicząca: Sędziowie: